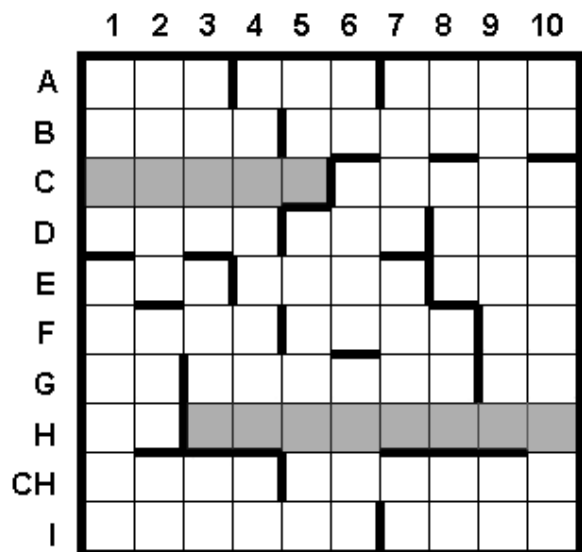

Křížovka

Legenda:

- A: starší jednotka dávky; oslavná báseň; Červenák (hebr.)
 B: Nejezchleba; žánr počítačové hry
 C: **1. tajenka**; souostroví v Tichomoří
 D: surovina pastisu; šachová remíza; organizace politických demagogů
 E: český vokativ latinského Boha; francouzské osobní zájmeno; ženami oblíbená část těla
 F: nepřítel žen; cena Karla Čapka; krátký zvuk klaksonu
 G: začátek židovského bědování; nevábný; bulvární plátek
 H: ostravské osobní zájmeno; **2. tajenka**
 CH: naardenský ležák; uspořádat besedu spisovatelů
 I: zbraň malých mušketýrů; leťtště u Paříže

- 1: brzo dojde; dvě třetiny Bogdana Trojáka
 2: oslovení francouzského psa; Fíkova společnosti; molybden
 3: hrdina Božena Němcové (Bár); výzva Janu Husovi; anglicky „nebo“
 4: ach, Vítězslave; iniciály žirafího pyromana
 5: polovina účetnictví; druh rozhodčího
 6: plošná míra; křestní jméno spisovatele Bellowa; sémiotický element
 7: i popravčí; dochucuje; smažka obecná (zkr.)
 8: uvolí se k hrátkám; kříženec hadru se smetákem; novostavby v Sobotce; hodně slabikotvorná souhláska
 9: nadávka slušňáků; arabský určitý člen
 10: miliampér; pomocní hajní

Kdo vyluští, vyhraje.

sluice schleuse courant presa immissario sluis šluza zsi
 sluss jaz ustava водослив sluice schleuse courant pre
 immissario sluis šluza zsilip sluss jaz ustava водосливslui
 schleuse courant presa immissario sluis šluza zsilip slu
 jaz ustava водослив sluice schleuse courant presa immiss
 rio sluis šluza zsilip sluss jaz ustava водослив sluice sch
 se courant presa immissario sluis šluza zsilip slus j
 ustava водослив sluice schleuse courant presa immissa
 sluis šluza zsilip slus jaz ustava водослив sluice sch
 courant presa immissario sluis šluza zsilip slus jaz usta
 водослив sluice schleuse courant presa immissario slui
 šluza zsilip sluss jaz ustava водослив sluice schleuse coi
 rant presa immissario sluis šluza zsilip sluss jaz usta

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK!

STŘEDA 6. 7. 2005

č. 5

Splav! to zařídí

ová, mladá a progresivní redakce vydává Splav! druhým rokem. Za tuto dobu se už naučila efektivně zvládat rutinní činnosti spojené s tvorbou časopisu. Dalo by se možná očekávat, že se při své práci třeba i nudí.

Není tomu tak.

Díky tomu, že se část bývalých členů redakce aktivně podílí na vlastní organizaci festivalu, se Splav! stal subjektem zahrnujícím mnohem víc než jen samotné psaní a vydávání festivalového časopisu. Například oficiální festivalová trička jsou plně v režii Splav!u. (Mimochodem, kupte si trička, jinak vaše oblíbená redakce přijde na buben.) Nebo slavnostní zahájení – stepování také nepatří ke standardním činnostem nutným k provozu redakce. Nelze rovněž vyloučit účast některých bývalých i současných redaktorů v závěrečné hudební tečce. Nechte se překvapit.

I účastníci festivalu si zvykli, že od Splav!u mohou žádat i jiné věci než jen každodenní kvalitní potravu ducha za lidovou cenu. Během letošního ročníku Šrámkovy Sobotky se nám v redakci sešlo několik speciálních přání. Sehnat prostěradlo bylo jedno z těch obvyklejších. Zařídít přestávky na čůrání v ranních přednáškách zní už trochu komplikovaněji. A pořídit audionahrávku se zpěvem velryb, to je již úkol hodný plného nasazení celé redakce.

Jsmo pro vás, účastníky festivalu, ochotni udělat vše, co je v našich silách. Šrámkovu Sobotku máme rádi a potěší nás, když se vám na ní bude líbit tak jako nám. Chtějte po nás cokoli a my slibujeme, že se alespoň zamyslíme, jak to zařídit. Koneckonců, i s tou velrybou jsme se nakonec dokázali vypořádat, ačkoli jsme ji nesehnali.

Ondřej Šmejkal

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Míchaná vejce se slaninou, máslo, chléb, ovocný čaj

Polévka: Krupicová s vejcem

Oběd: Smažený kuřecí řízek, brambor, rajčatový salát, oplatka

Balíček: Smažený kuřecí řízek, chléb, oplatka, jablko

Večeře: Plněné bramborové knedlíky, červené zelí dušené

PROGRAM

EXOD literární exkurze

Svatoňovice – Úpice, bratři Čapkové

9:30 zahrada ŠD

Ozvěny pěti samurajů

autorské čtení

13:00 zahrada ŠD

Čekání na Becketta

autorské čtení s Romanem Nerudou

19:30 sál sokolovny

Hadrián z Římsů

Divadelní společnost Josefa Dvořáka, podle V. K. Klicpery upravil Josef Dvořák, režie František Filip

21:30 malý sál sokolovny

Absolvent

filmová projekce

Lingvistika ve znamení genderu

našem cyklu obecných statí o jazykovědě bychom rádi zmínili i tematiku, která je čím dál palčivější a která se čím dál tím více dostává z diskuse vedené odborníky do potlachů vedených prostými laiky. Jedná se o problematiku „genderu“, respektive problematiku tzv. „genderové lingvistiky“.

Genderová lingvistika zkoumá jazyk z poměrně netradičního úhlu – jde jí o to, jakým způsobem jsou v jazyce zakotveny role muže a ženy a od toho se odvíjející role společenské. Z této velmi obecné definice nám jistě okamžitě vyvstane souvislost mezi lingvistikou genderovou a lingvistikou kognitivní, přesněji můžeme říct, že první zmíněná je „podoblastí“ té druhé.

Jazyk můžeme prostřednictvím genderu zkoumat poměrně široce, i když dost monotematicky – můžeme sledovat například stereotypy muže a ženy nejen v rámci některých povolání (například protiklad *učitel* – *učitelka*, zmiňovaný na včerejší besedě), ale i třeba v rámci samotné gramatiky. Zajímavá je zejména problematika rozdílu mezi přirozeným a gramatickým rodem. Přirozené rody máme dva – mužský a ženský, rody gramatické tři – mužský, ženský a střední. Genderová lingvistika (nebo spíše genderové lingvistiky) bohužel v této otázce dosti zmatkují a „nelingvisticky“ ztotožňují přirozenost s gramatičností. Říkají například, že věta *Turisté* (tedy gramatické maskulinum) *na lodích přijeli do Ameriky* znamená v podstatě *Muži cestující na lodích přijeli do Ameriky*. Dokonce v této souvislosti navrhuji direktivní zásah do jazyka. Podle jejich pokřivené logiky by se mělo psát buď *Turisté a turistky přijeli na lodích do Ameriky* (což je z hlediska jazykové ekonomie naprosto nepřijatelné), nebo dokonce *Turistické lodě přijeli do Ameriky* (což je zase významově naprosto odlišná věta). Podobná situace se týká přechylování, a to nejen cizích příjmení, ale i názvů profesí a tak podobně. Zajímavé je, že se zastánci tohoto „genderového plánování“ dosti rozcházejí: některé (a snad i někteří) navrhuji nepřechylovat nic – muž a žena jsou si přece rovni, některé (a spíše žádni) naopak

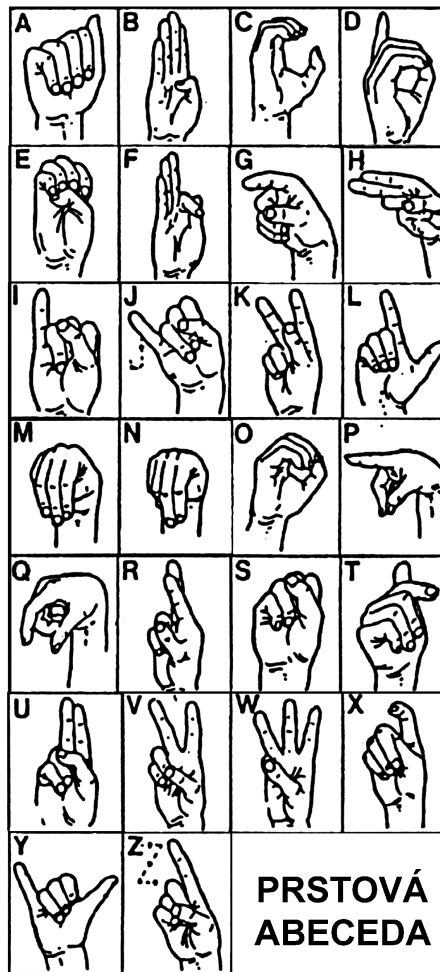
táže, ale i k psychedelické vizualitě typické pro šedesátá léta. Film si rozhodně nenechte ujít.

The Graduate, 1967, USA, 150 minut

režie Mike Nichols

film je v originálním znění s titulky

Josef Šlerka

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během konání 49. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 2. 7. do 9. 7. 2005. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČO 26674122. Evidenční číslo MK ČR E 15812.

Redakce: Jan HON, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTŮRKOVÁ, František MARTÍNEK, Jana MELKOVÁ, Pavel PELC, Radek SCHICH, Radka ŠMAHELOVÁ, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ
Vychází za přispění Studentského fondu FF UK a Královéhradeckého kraje.

pouze do roku 1853, kdy pro politický přestupek několika studentů byl ředitelského místa zbaven. O pět let později jej tisíce Pražanů vyprovodily na poslední cestě na Olšanské hřbitovy.

Marie Kantůrková

Scrabble

ylusovaný žolík umožnil hráčům větší rozmanitost tahů. Jako nejlepší se nakonec ukázalo slovo:

ÚHRN vodorovně z N6 (N jako žolík)

Díky trojnásobnému bodovému zisku za Ú byl tento tah ohodnocen osmnácti body.

Náš protitah:

BÓR svisle z K3

Vaše písmenka pro středu:

Á E J O O S V

Nepředpokládáme sice, že by se ještě někdo nový chtěl zapojit do hry, ale pokud by se tak stalo, celý záznam rozehrané partie je volně k nahlédnutí v redakci.

Za redakci Ondřej Šmejkal

Absolvent

etošní filmovou minisérii věnovanou dospívání uzavírá jeden z klenotů americké kinematografie, film *Absolvent* z roku 1967. Světovou proslulost si vydobyl nejen díky kongenitální hudbě dvojice Simona a Garfunkela (ve filmu poprvé zazněla dodnes populární píseň Mrs. Robinson), nejen díky vynikajícímu výkonu Dustina Hoffmana v roli čerstvého absolventa americké střední školy Benjamina, ale také díky schopnosti dát tvar životnímu pocitu velké části americké mládeže. Hlavní postava snímku je totiž vzorovým hrdinou z rodu zbytečných lidí, jak je známe například od Gogola. Může být čímkoli, je vynikajícím sportovcem i úspěšným studentem, ale nechce být ničím. Jeho životní pocit je prázdno nebo – jak sám říká – má starosti kvůli své budoucnosti, protože chce, aby byla jiná.

A právě zde začíná odvěký konflikt hodnot v nové podobě: Ben odmítá hodnoty svých středostavovských rodičů a zároveň není schopen vzpoury. Odmítání a zároveň neschopnost skutečného odporu vytvářejí počáteční kola pohánějící celý příběh ve všech rovinách, ať je jimi Benův vztah s paní Robinsonovou (v podání Anne Bancroft) nebo podvodní výstup na oslavě vlastních narozenin. Všechno zkomplikuje ještě příchod dcery paní Robinsonové Elaine (Katherine Ross).

Sílu příběhu umocnil režisér Mike Nichols i působivou montáží obrazového materiálu, kde proti sobě staví detaily a celky, nájezdy a odjezdy, stejně jako světlo a tmu (kamera Robert Surtees). Tato estetika na mnoha místech upomíná nejen ke klasikům ruské mon-

požadují přechylování úplně všeho, protože muž a žena jsou dvě odlišné bytosti, které nesmějí být ztotožňovány.

Není účelem tohoto krátkého článku přehnaně kritizovat, účelem je spíše seznámit čtenáře *Splav!* s tím, že takový směr v lingvistice existuje a že je nutné brát jej na zřetel. Řečeno parafrází Jana Wericha: „Ten a ta a to umí to a ten a ta a to zas tohle a všichni, všechny, všechna uděláme moc.“

Jan Chromý

Přednáška kognitivní

udete-li se snažit zjistit ve slovníku, co znamená dejme tomu „Sobotka“, najdete cosi jako „město ve východních Čechách“, nádevkem možná ještě „rodiště Fráni Šrámka“. Proč však toto slovo vždycky vyloudí tajemný, trochu stydlivý úsměv na tvářích redaktorů *Splav!*, na to vám žádný slovník neodpoví. Proč? Na to se snažila odpovědět včerejší přednáška v podání pražské jazykové obrazové teoretičky PhDr. Ireny Vaňkové, CSc.

Ta nám včera představila obor, kterým se česká lingvistika zabývá teprv krátce, totiž kognitivní lingvistiku. Nebyla to vděčná role. Na rozdíl od takové etymologie či rétoriky totiž nemá tato disciplína zdaleka tak široký ohlas mezi neakademickou veřejností, a tak není snadno zaskví se vhodně načasovaným dotazem dokládajícím vlastní genialitu. Tím ovšem toto téma ztrácí na jisté přitažlivosti. Nadto je kognitivní lingvistika disciplína zrádná: je založena na premisách každému lehce přístupných, s jejich důsledky se ovšem sama ještě nedokázala v plně šíři vyrovnat. Jazyk utváří naše myšlení – na to s klidným svědomím přistoupíme – ale jak tento vztah v jeho celistvosti popsat? Kognitivní lingvistika se vydala cestou indukce, ale pohříchu zatím zůstává u sběru jednotlivostí. A tak můžeme číst nepřehledné množství článků na dílčí témata jako obraz úst, vesmíru, bohatého, chudého v češtině, ale systém se tu nějak ne a ne zrodit. I větší odborné publikace, včetně legendárních *Metafor, kterými žijeme* George Lakoffa a Marca Johnsona, jsou především seznamem konceptualizací jednotlivých pojmů, kde marně hledáme syntézu. Ne zcela ujasněná se zdá být i metodologie: kognitivní lingvistika nerozlišuje příliš mezi stěbly, kterých se chytá, takže se metafory, jejichž přenesený význam si rodilý mluvčí sotva uvědomuje, ocitají vedle frazémů, slovních derivací, přísloví či díla Jana Nerudy.

Těmto problematickým stránkám se pochopitelně nevyhnula ani včerejší přednáška, která však přesto přinesla mnohým nové jazykovědné podněty. I následující seminář ostatně ukázal, že si jazyk jakožto obraz světa své příznivce našel, a zejména na něm se také ukázal praktický dopad kognitivní lingvistiky: ne jeden kantor teď kromě jiného jistě přemýšlí nad tím, jak změnit obraz učitele, a zejména učitelky v češtině.

Jan Hon

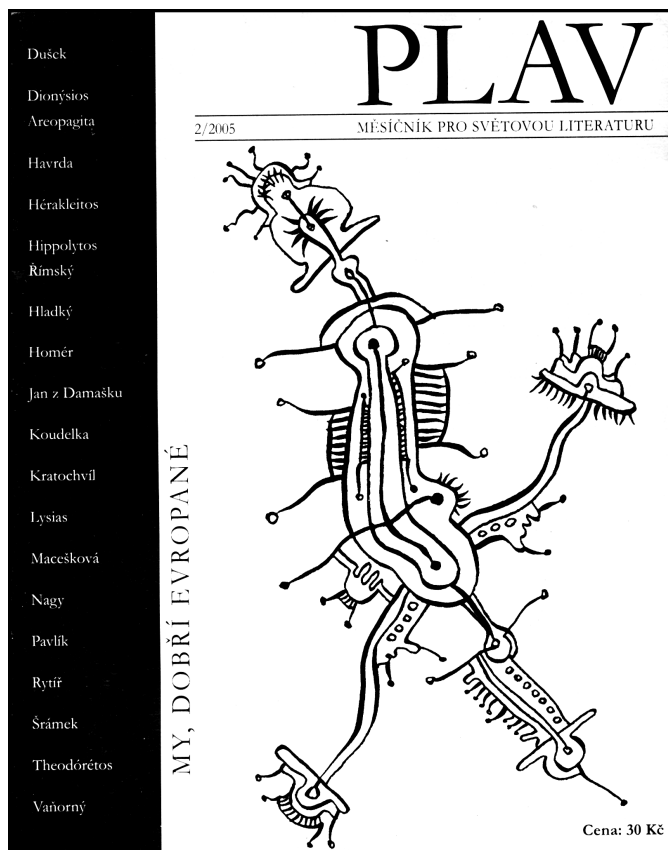

Prezentace Plavu

lav, časopis pro světovou literaturu, představili šéfredaktor Jan Hon a předseda redakční rady Josef Šlerka. Časopis se věnuje téměř výhradně překladům světové literatury; na

svých stránkách se tedy snaží vedle aktuálních překladů publikovat i originální texty v paralelní sazbě, každý měsíc také obsahuje rozhovor dvou překladatelů. První číslo uvedlo mladé slovanské autorky – Polku Dorotu Maslowskou a Rusku Irinu Děněžkinovou. Druhé číslo je zaměřeno na literatury klasických jazyků (Homér, Jan z Damašku a rozhovor Zdeňka Kratochvíla s Vojtěchem Hladkým).

Do budoucna redakce *Plavu* počítá s čísly věnovanými science fiction, soutěží J. Levého, literatuře slovinské, německé, francouzské a také moderním překladům Bible. *Plav* je k dostání ve všech knihkupectvích Kanzelsberger a v průběhu festivalu také v redakci Splav!u.

Radek Schich

Být báječnou prašivkou

 ostavit se tváří v tvář kritickému názoru na dílo, které člověk vytvoří a o kterém je alespoň v koutku duše přesvědčen, že je docela dobré, není příjemné. Ale každý, kdo to se psaním myslí vážně, takovou odezvu potřebuje. Nikdo (kromě našeho šéfredaktora) nepíše odjakživa dokonale a dobrým autorem se stane teprve ten, kdo se z chyb, na které je upozorněn, dokáže poučit.

Funkci této odezvy autorům v sobotecké literární soutěži plnil literární seminář před vlastním vyhlášením výsledků. Porotci kategorie próza Vlasta Skalická, Jiří Dědeček a Jan Vaněk jr. poskytli soutěžícím hodně materiálu k přemýšlení nad vlastní tvorbou. Kritické připomínky výrazně převažovaly nad chválou, zejména třetí

Jak publikum přichází o iluze

 e překvapivé, jak dlouho dokážou mezi lidmi přežívat některé mýty. Konkrétně mám na mysli mýty o osobě provozující literaturu. Včerejší večer byl proto pro mnohé zúčastněné skutečným předělem ve vztahu k umění. Kdo vám napovídal, milé publikum, že literát je člověk zjemnělých mravů, jemuž moudrost kane z úst? Kdo vás uvedl v ten politováníhodný omyl, že autor je Vyvolený? Není dost na všech těch filmových spasitelích naší galaxie? Dobrá, existoval kdysi jistý koncept, podle něhož básník rovná se *vir bonus*. Ale jednak od té doby již uplynulo spousta vody v Tibeře a jednak není vůbec jisté, zda byli starověcí autoři opravdu výlupkem ctností. Z pozdějších časů se nám dochovalo více životopisných údajů a přízněji si, nebylo by pro náš čtenářský zážitek lepší, kdybychom je neznali? Jak se vypořádat s případy alkoholismu, týrání, sodomie a antisemitismu v řadách našich pěvců? Samozřejmě nemohu zevšeobecňovat, jsou mezi nimi zajisté i lidé vzácní a obdivuhodní, ale obávám se, že to nemá žádnou souvislost s jejich povoláním.

Cítím jistě zadostiučinění, že mi včerejší diskuse potvrdila můj skromný názor, že totiž spisovatel je člověk, který lépe než my ostatní ovládá umění tvořit texty. Nic víc a nic méně. Ano, dnes si, na rozdíl od dob minulých, autoři můžeme prohlédnout na vlastní oči, můžeme jim položit své chytré otázky, ba co víc, můžeme si na ně sáhnout. Spokojme se s těmito vymoženostmi a nezádejme nemožné. Nechtějme po nich, aby nás vychovávali.

Michaela Otterová

O Václavu Klimentu Klicperovi

 ecenzi hry *Hadrián z Římsů* si přečtete v zítřejším Splav!u. Dnes bych vám ráda stručně představila autora samotného. V. K. Klicpera se narodil roku 1792 v Chlumci nad Cidlinou v domě čp. 41 vedle děkanství v rodině krejčího. Učil se krejčím a pak řezníkem. Odpor k čerstvé krvi zachránil Klicperu před řeznickým řemeslem. Nakonec si od otce vymohl svolení ke studiu a zahájil jej na staroměstském gymnáziu v Praze. V Praze se Klicpera zapojil do vlasteneckého života českých studentů a seznámil se mj. s Josefem Chmelou. Účastnil se také známých novobýdžovských merend, kde poznal dalšího dlouholetého přítele, Karla Sudimíra Šnajdra.

Studium medicíny Klicpera nedokončil, a to kvůli pitvám. Příliš mu to nevažilo, neboť jej již neodolatelně vábila divadelní múza. Musel se nicméně materiálně zabezpečit; s pomocí J. Jungmanna dokončil humanitní studia a roku 1819 se stal profesorem gymnázia v Hradci Králové. Ještě téhož roku se oženil s ochotnickou herečkou Annou Švambergovou, s níž měl devět dětí. V Hradci Králové žil Klicpera do roku 1846, kdy přesídlil do Prahy. Třebaže tam měl několik dobrých přátel – především kněze J. L. Zieglera –, musel se jako český dramatik potýkat s nedůvěrou poněmčeného měšťanstva, lakotou místního nakladatele Pospíšila a nepřízní vlivného konkurenta v dramatické tvorbě Jana N. Štěpánka.

V Praze získal nového nakladatele; finanční situace početné rodiny – s novou manželkou Annou Trnkovou měl další dvě děti – se zlepšila také po Klicperově jmenování školním radou a ředitelem staroměstského gymnázia roku 1850. Jeho spokojenost však trvala

však nutné výslovně upozornit: myslíte na to, že vyzvánějící telefon při rozhlasové hře skutečně ruší.

Jana Melková

Sobotecký potlach

 čera večer proběhla v sále sobotecké spořitelny beseda s předními českými spisovateli. Účastnili se jí „Václav Černý s kytarou“ Jiří Dědeček, „člen brněnské bohémy“ Pavel Řezníček, „témný zjev píšíci společnosti“ Václav Kahuda, „vědec“ Roman Neruda a „rodák ze Sokolova“ Miloš Urban. Celý pořad moderoval známý kritik Jiří Peňás.

Po představení všech autorů otevřel velice volnou diskusi Řezníček kritikou Miloše Urbana, nutno říci, že oprávněnou. Poté se celá debata již jen rozpadala a jaksi nenacházela svůj smysl. Problém tkvěl podle mého názoru ve dvou zásadních věcech – v neschopnosti publika účastnit se skutečné diskuse a v nemožnosti autorů najít společnou řeč.

První z těchto problémů je klasická periodicky se opakující sobotecká „vlastnost“ plynoucí z ignorantství „tady si sednu, bavte mě“. Druhý problém jde zcela jasně na vrub organizátorů. Svolat besedu s autory, kteří si nemají co říct, je sice velmi zajímavé, zároveň ovšem velice riskantní. Risk bohužel nevyšel. Řezníčkovu provokatérství nebyl nikdo dost dobře schopen oponovat, Dědečkova nevtipnost až zarážela a do diskuse se příliš nehodila, Urbanovo mlčení nemělo téměř konce a Kahudovy úvahy nenacházely posluchače. Zkrátka se to nepovedlo, vinu ovšem nelze svalovat na autory nebo dokonce na moderátora Peňáse, který byl z celého večera naprosto nejlepší. Může za to nijaká koncepce besedy ze strany organizace a neschopnost publika. Nic víc, nic méně.

Jan Chromý

Pod čarou

 o absolvování panelové diskuse pánů Urbana, Kahudy, Dědečka, Nerudy, Řezníčka a Peňáse mne napadá jediný přívlastek – KONTROVERZNÍ.

Domnívám se však, že ať už publikum odcházelo znechucené či pobavené, valná část účastníků besedy po této zkušenosti prolistuje, neřkuli se zájmem přečte každou jejich publikovanou práci, přinejmenším pro srovnání. . .

Bez ohledu na animozní či afinitní vztah, který si každý z nás v průběhu diskuse k autorům vybudoval, vybaví si teď pod známými jmény vždy i osobnost a tvář každého ze spisovatelů. A myslím, že pokud tato rozprava vyvolala zájem, diskuse měla svůj smysl a význam.

Kateřina Slušná

jmenovaný porotce si leckdy nebral servítky a jeho komentáře se soutěžícím určitě neposlouchaly nejlépe. Dlužno však podotknout, že tentýž porotce se několikrát nechal unést a sklouzl k laciné sebe prezentaci a upozorňování na vlastní sečtělост. Jeho komentáře se pak už neposlouchaly dobře vůbec nikomu.

Účastníci semináře získali z posudků rámcovou představu, kteří z nich budou v následujícím vyhlášení výsledků soutěže oceněni. K celkovému pořadí si však neodpustím jednu osobní poznámku. Člověk, který se ve své práci dopustí takové arogance a pohrdání vlastní soutěží, že do ní umístí upozornění, že odeslal jen pracovní verzi, si nezaslouží, aby bylo jeho dílo vůbec hodnoceno. Natož aby se stal vítězem celé soutěže.

Ondřej Šmejkal

Pohřbili jsme si Boženu

 řipomínka sto padesáti let od vydání *Babičky* neminula ani Sobotku – a to je moc dobře. Zaslouhou Hany Kofránkové jsme si připomněli ojedinělé dílo české literatury, které málokdo pořádně četl, zato skoro každý je označuje za hloupou idylu a selanku.

Sledovali jsme pořad sestavený z úryvků z *Babičky*, z dopisů Boženy Němcové z prvního dílu nově vydané *Korespondence* (které nám – stejně jako citované vydání *Babičky* – ukázaly některé odlišnosti jazyka Boženy Němcové od jazyka současného), z Halasových básní o spisovatelce a ze tří písní, které si na rozdíl od *Babičky* zasloužily označení „sentimentální“. Začneme právě u písní – protože je to pro kritika nejjednodušší. Podbízel se publiku. Co kromě pauz pro recitátorku dalo pořadu jejich uvedení? (Nezapomeňme přitom také na přirozvrzané housle pánů muzikantů.)

Pořad konzervoval několik oblíbených stereotypů (zejména obraz bezdůvodně hrubého Josefa Němce) a sladkobolným závěrem jistě přiměl publikum k nějaké té slzičce. Mnohý z diváků si pouze potvrdil, co ví, a byl rád, že mohl nad osudem spisovatelky nechat zvlhnout svůj kapesník. Na druhou stranu pořad vysvětlil spisovatelčinu situaci v době, kdy psala *Babičku*. Citace z dopisů Purkyňovi, Helceletovi, Šemberovi, Pospíšilovi nebo Augustovi byly tím, nad čím publikum strnulo. Kontrasty dopisů a ukázek z *Babičky* – ve skvělém přednesu výše jmenované interpretky – nedokazovaly jen stokrát omletou frází, že Němcová psala *Babičku* proto, aby zapomněla útekem do dětství na nesnáze života, na hmotnou nouzi, vyšetřování manžela, Hynkovu smrt. Slyšeli jsme ještě něco dle mého názoru podstatnějšího:

Němcová si byla vědoma vad svého arcidíla. V dopisech často zmiňuje, že *Babička* není román, jen pouhá idyla, že v ní nestačila opravit všechno, co by bylo zapotřebí, a především že se příliš rozepsala o některých svých oblíbených postavách a není si jistá, zda to bude čtenáře zajímat: „Není na světě člověk ten, aby se zachoval lidem všem.“ To bychom měli mít na paměti, než začneme *Babičkou* velkohořně pohrdat.

František Martínek

Humorprecht humoru prost

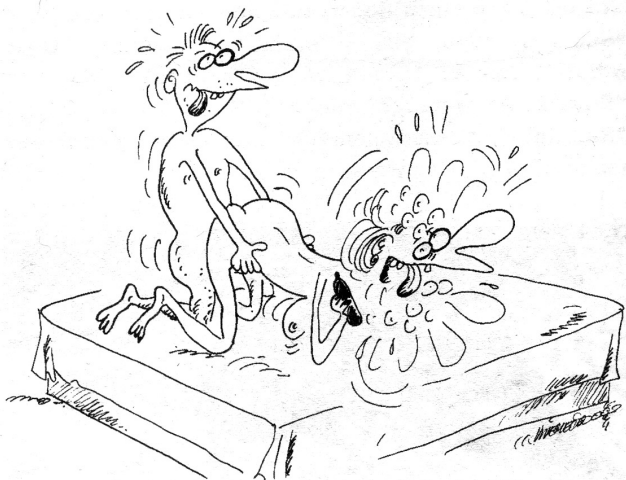

utor recenze si je plně vědom, že již v názvu se dopustil omylu. A nedosti na tom, omylu úmyslného. Než začnete ovšem nešťastnému recenzentovi spílat do rétorických humoristů, přečtěte raději článek do konce.

Pravím, že výstava, jež obsadila horní patro věže Humprechtu, není humoru prosta. Je však prosta humoru, za nějž bývají Češi často vychvalováni. Kam jste se poděli, následovníci Poláčka, Wericha, Horníčka, dr. Desideria, Lady, Jiránka, Bartáka, že vás vytlačili takoví jako pánové Křemeček, Kocmánek a Petružela?

Dále pravím, že výstava těchto tří pánů není prosta karikatury. Žádoucí efekt není však, obávám se, zcela dosažen. Vidíme v jejím zrcadle sami sebe, jak bychom očekávali. Ovšem ten obraz! Jsme tam vypodobnění do nejmenších podrobností i s tím, čemu jsme navykli se smát a co označujeme za humor. S křivým úsměvem v obličeji objímáme tam autory všech těch žertovných obrázků.

A dále pravím vám, kteří se prohýbáte smíchy nad podobnými výtvory: klesli jste, přátelé. Klesli jste rádi, snadno a dobrovolně. Klesli jste až na samo dno – a někteří možná ještě hloub. Oddáváte se obcování s genitálními vtípky a myšlenku jste nahradili obscénním dvojsmyslem. Místo politické satiry vám stačí obrázek Miloše Zemana s lahví becherovky.

Ahoj miláčku, to víš, že se neflákám, momentálně nevím, kde mi hlava stojí!

Ivan KŘEMEČEK

Můžete snad říci, že recenze – ach, jak vidím, postupně přestala být recenzí a stala se fejtonem – zavání intelektuálským elitářstvím. Lépe však být intelektuálním elitářem než jednoduchým kreslicím elitářem, takovým, jakými jsou jmenovaní karikaturisté a kmenoví autoři časopisu *Trnky – Brnky*. A že snad nemá masový humor právo na existenci? Ale kdež, má. Nic proti humoru pro pobavení mas. Humor vystavovaný na výstavě v zámecké věži je však pohříchu určen pro pobavení mas hovězích, telecích a skopových.

Není snad všechno ztraceno. Je řada jiných. Karikaturistů, kteří nerezignovali, je ještě dost a dost. Jde o to jen hledat, všimati si těch nenápadných, kteří nemají široká ramena a lokty. Jako bychom se nedozvídali tu radu snad každou chvíli! Je přitom tak banální: zapojit vlastní rozum, dívat se a přemýšlet.

A aby snad nebyl laskavý čtenář ochuzen o recenzní závěr, přidám hodnocení. Až příliš často se smiřujeme s tím, že – řečeno

s Werichem – „to je blbý, to se bude líbit“. Nemohu se však zbavit obavy, že výstavy na Humprechtě se týkají pouze prva tři slova.

Jan Smolka

Příliš těsný domeček pro panenky

očasi vyšlo včerejší rozhlasové hře vstříc. Za deštivého, posmourného podvečera jsme se mohli přenést do vánoční Skandinávie snáze, než kdyby bývalo venku pátilo slunce. Vánoce v rodině hlavní hrdinky Nory však rozhodně nebyly idylou.

Drama Henrika Ibsena *Domeček pro panenky*, u nás tradičně uváděné jako *Nora*, se námětem blíží *Hodině rysa*, kterou jsme měli možnost zhlédnout o den dříve. I zde jde o rozpor mezi přesvědčením jedince a rigidními názory okolí, které jej nedokáže pochopit.

Noru poznáváme jako poněkud rozmarnou mladou ženu, která se navzdory trojnásobnému mateřství zdá být poměrně dětinská a nezodpovědná, zejména v kontrastu se svým rozumným a prozíravým manželem Thorvaldem. Tento dojem se prohlubuje po jejím setkání s dávno neviděnou přítelkyní Kristinou, jež na rozdíl od Nory, která zřejmě nikdy neměla vážné existenční starosti – a nyní je její muž povýšen až na místo ředitele banky – musela celý život pracovat, a dokonce se provdala za muže, jehož nemilovala, aby hmotně zajistila svou matku a sourozence. Postupně však vychází najevo, že skutečnost je poněkud složitější. Nora si před několika lety půjčila od známého pochybné pověsti velký finanční obnos, aby mohla s vážně nemocným Thorvaldem odjet do Itálie, kde se zbavil své závažné choroby. Všem včetně Thorvalda namluvila, že jí peníze půjčil její otec, který krátce nato zemřel, a tajně přijímala různou domácí práci, aby mohla dluh postupně splácet. Nyní, když se už blíží chvíle, kdy bude moci dluh vyrovnat, však její věřitel odhaluje, že se dopustila podvodu, a protože je ohroženo jeho zaměstnání v bance, kde touží zahájit společenský vzestup, začne Noru vydírat. Kolem ženy se postupně stahuje smyčka. Vyhovět vyděračovým požadavkům nedokáže a odhalit manželovi pravdu za žádnou cenu nechce. Jediným východiskem se tak stává sebevražda – a nebo zázrak. . .

Vztah posluchače k jednotlivým postavám se v průběhu děje poměrně radikálně mění. Nora si postupně získává sympatie, ba obdiv pro svou neústupnost v tom, co považuje za správné, pro svůj morální kodex založený na lidskosti, jakkoli naivně může znít její námitka: „Zákon snad zakazuje dceři ušetřit umírajícího otce takových starostí? Copak zákon zakazuje manželce zachránit život svého manžela?“, zatímco Thorvald se ukazuje jako stále rigidnější muž, řídicí se společenskými konvencemi a se svou ženou jednající téměř otcovsky, jako by postrádala vlastní úsudek.

Ačkoli se zapeklitá situace v hodině dvanácté vlastně vyřeší, happyend se nekoná. Definitivně se ukazuje, že vztah Nory a Thorvalda „nebyl manželství, jen soužití“. Nora si uvědomuje, že vlastní identita je pro ni důležitější než role manželky a matky, a ačkoli to pro ni není jednoduché, svou rodinu opouští právě proto, aby našla sama sebe. Svobodnou ženu, nikoli panenku v domě svého otce či manžela.

Feministický akcent není dnes již tak silný jako v době vzniku hry, téma hledání vlastního já však zůstává aktuální.

Závěrem jedna kritická poznámka: od tak vyspělého publika, jaké se schází na Šrámkově Sobotce, bych očekávala, že vypnout před vstupem do sálu zvonění mobilu je samozřejmostí. Zřejmě je